

Orsaker till första världskriget

Första världskriget i populärhistoriska tidskrifter

av Thomas Nygren Högskolan Dalarna

Grundläggande information

Första världskriget är en viktig del av samtidshistorien. Kriget startar det korta 1900-talet (1914-1918) med fasansfulla krig och omvälvande förändringar av Europa. Kriget som varade mellan 1914 och 1918 förklaras vanligtvis med hur politiska spänningar, allianser och imperialism gjorde en mindre konflikt till ett storkrig. På ena sidan Tyskland och Österrike–Ungern, till vilka även Turkiet och Bulgarien anslöt sig, de så kallade centralmakterna, på den andra sidan var Frankrike, Ryssland och Storbritannien förenade i trippelententen. I trippelententen ingick även Serbien och senare Japan, Italien, Rumänien och USA med flera. Sverige förklarade sig neutralt och var inte direkt involverat i kriget. Ändå påverkades Sverige på många sätt. Ekonomiskt med ransoneringar och problem med internationell handel och mentalt av nyheter från slagfälten. Med förfäran kunde man läsa om kriget i skyttegravarna, vilket stärkte fredrörelserna.

Första världskriget i den svenska kursplanen

I det centrala innehållet i den svenska kursplanen för gymnasieskolan framhålls värdet av kunskap om "industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter". En viktig händelse i denna historiska process är det första världskriget.

Lärandemål

Historia är både ett humanistiskt och samhällsvetenskapligt ämne och handlar om individers och samhällets förutsättningar och förändringar över tid. Både strukturer och individer behöver analyseras. Vi vill lyfta fram hur människor i det förflutna hade möjligheter att göra aktiva val, och även hur samtidens idéer och strukturer, och kanske slumpen, påverkade händelserna. Vad som orsakade första världskriget är en komplex fråga som kan besvaras och diskuteras på många olika sätt. Här har vi utformat frågor för

att i undervisningen belysa olika perspektiv på orsakerna till första världskriget, så kallad multiperspektivitet. Frågorna är också utformade för att stimulera till kritiskt tänkande. Texter, bilder och frågor är valda och utformade för att stimulera till kritiskt tänkande i allmänhet och särskilt vad gäller populärhistoria.

Läroböcker

I svenska läroböcker skildras första världskriget och orsakerna till detta huvudsakligen som en fråga om styrkeförhållanden mellan länder som förvandlas till en storkonflikt. Efter en europeisk era av relativ fred och välstånd, inte minst tack vare industrialiseringen, följde ett totalt krig av tidigare otänkbar magnitud. Att försöka förklara orsakerna till första världskriget är komplext. Politiken i Europa präglades av konkurrens om makt, ekonomi och social status. Kapplöpningen för kolonisera Afrika var en konfliktfylld fråga och konkurrensen som följde efter industrialiseringen var en annan. Europa som helhet gick igenom en period av social omvandling, där sociala grupper, såsom borgare, utmanade grupper med traditioner av maktmonopol. 1800-talets nationalism påverkade också utvecklingen, inte minst på Balkan med ett antal konflikter som följde.